

Instytut Europy Środkowej
Institute of Central Europe

IEŚ

4/2020

POLICY
PAPERS

Konrad Pawłowski

Bukareszteńska Dziewiątka: współpraca państw wschodniej flanki NATO

Seria IEŚ Policy Papers

Numer 4/2020

Redakcja serii Beata Surmacz i Tomasz Stępniewski

Konrad Pawłowski

Bukareszteńska Dziewiątka: współpraca państw wschodniej flanki NATO

Recenzenci

Prof. dr hab. Marek Pietraś, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Dr hab. Beata Piskorska, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Copyright Instytut Europy Środkowej | Institute of Central Europe

ISBN 978-83-66413-20-7

Wydawca Instytut Europy Środkowej | Institute of Central Europe

ul. Niecała 5

20-080 Lublin

www.ies.lublin.pl

Korekta Agnieszka Zajdel

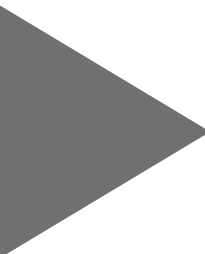
Projekt okładki i skład www.targonski.pl

Fotografia na okładce © railway fx | shutterstock.com

Druk www.drukarniaakapit.pl

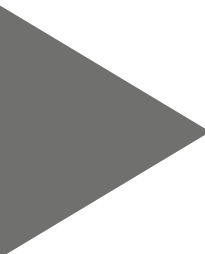
„Bezpieczeństwo i obronność nie są obietnicami,
które same się spełniają”

Prezydent Słowacji Andrej Kiska
Spotkanie prezydentów Bukareszteńskiej Dziewiątki
Koszyce, 28 lutego 2019 r.

Spis treści

Résumé	9
Wstęp	12
I. Geneza Bukareszteńskiej Dziewiątki	14
II. Cele Bukareszteńskiej Dziewiątki	17
III. Istota i znaczenie Bukareszteńskiej Dziewiątki	19
IV. Organizacja Bukareszteńskiej Dziewiątki	22
V. Rezultaty współpracy państw w formule Bukareszteńskiej Dziewiątki	24
VI. Bukareszteńska Dziewiątka a polityka zagraniczna Polski	28
VII. Wyzwania dla współpracy państw w formacie bukareszteńskim	33
Zakończenie	37
Źródła	38

Résumé

- Zapewnienie szeroko definiowanego bezpieczeństwa stanowi jeden z najważniejszych celów polityki zagranicznej państw, powołanych przez nie organizacji międzynarodowych oraz innych zinstytucjonalizowanych form dialogu i współpracy międzynarodowej.
- Do powstania Bukareszteńskiej Dziewiątki (*Bucharest Nine*, B9) doprowadziła w pierwszym rzędzie niekorzystna z punktu widzenia państw Sojuszu Północnoatlantyckiego ewolucja sytuacji bezpieczeństwa we wschodnim sąsiedztwie NATO.
- B9 stanowi inicjatywę państw wschodniej flanki NATO. Powstanie i funkcjonowanie B9 jest wyrazem jedności i solidarności państw tworzących wschodnią flankę Sojuszu. Państwa te łączy członkostwo w NATO, bliskość geograficzna, a także podobne doświadcze-

nia historyczne oraz poczucie zagrożenia wynikające z niestabilnej sytuacji bezpieczeństwa w ich bliskim sąsiedztwie.

- Idea regionalizacji dyskursu nt. współczesnych problemów bezpieczeństwa międzynarodowego w formacie bukareszteńskim realizowana jest w ramach NATO, odwołuje się do istoty transatlantyckiej wspólnoty bezpieczeństwa i pokazuje, jak wiele wariantów działania oferuje formuła sojusznicza.
- Państwa Bukareszteńskiej Dziewiątki wskazują na niepodzielność bezpieczeństwa wszystkich członków Sojuszu oraz potrzebę wzmocnienia strategicznej jedności i solidarności w ramach NATO. Świadome całej złożoności problemów bezpieczeństwa regionalnego i światowego deklarują one gotowość do podjęcia działań na rzecz wielowymiarowej adaptacji Sojuszu, mającej na celu skuteczne przeciwstawienie się – nierzadko asymetrycznym i hybrydowym – wyzwaniom i zagrożeniom pozimnowojennego środowiska (nie)bezpieczeństwa.
- Państwa B9 opowiadają się za wzmocnieniem wewnętrzsojuszniczej solidarności oraz poprawą zdolności wojskowych w zakresie wspólnej obrony i odstraszania. Konsekwentnie stoją również na stanowisku, że NATO pozostaje niezastąpionym gwarantem bezpieczeństwa Europy i całego obszaru północnoatlantyckiego.
- Celem współpracy międzysojuszniczej w ramach Bukareszteńskiej Dziewiątki jest zapewnienie spójnego i zintegrowanego podejścia do obrony wschodniej flanki NATO, a w szerszej perspektywie – zapew-

nienie stabilności i bezpieczeństwa całego obszaru północnoatlantyckiego.

- Spotkania w formule Bukareszteńskiej Dziewiątki mają tradycyjną formę dyplomacji wielostronnej, która *mutatis mutandis* odpowiada formatowi dyplomacji konferencyjnej.
- Powstanie i funkcjonowanie B9 prowadzi do intensyfikacji regionalnej współpracy politycznej i wojskowej w ramach NATO oraz przyczynia się do wzmocnienia zdolności sojuszniczej obrony i odstraszania w wymiarze regionalnym („od Bałtyku do Morza Czarnego”) i euroatlantyckim.
- Pogłębienie dialogu i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa państw tworzących wschodnią flankę NATO prowadzi do wzmocnienia pozycji międzynarodowej i siły głosu państw B9 w debacie nt. bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego oraz kierunków rozwoju współpracy w dziedzinie obronności, prowadzonej na forum NATO.
- Bukareszteńska Dziewiątka jest użyteczną platformą konsultacji i dialogu w dziedzinie bezpieczeństwa państw Europy Środkowej i Wschodniej. Kooperacja w formacie bukareszteńskim stanowi uzupełnienie współpracy gospodarczej i infrastrukturalnej, realizowanej w ramach Inicjatywy Trójmorza, o niezbędny i logiczny wymiar współpracy polityczno-militarnej państw regionu, pogłębiający solidarność regionalną oraz integrację Europy Środkowej.

Wstęp

Zakończenie zimnej wojny nie doprowadziło do formalnej rewizji *Traktatu północnoatlantyckiego*. Istotnym modyfikacjom uległ jednak kontekst międzynarodowy funkcjonowania Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego¹.

Wraz z zakończeniem konfliktu Wschód-Zachód doszło do zastąpienia zimnowojennego systemu międzynarodowego, niosącego groźbę konfliktu zbrojnego między rywalizującymi blokami, systemem pozimnowojennym, pozbawionym logiki dotychczasowej dwublokowej konfrontacji, w którym obniżony został poziom zagrożeń o charakterze strategicznym, a ryzyko wojny między mocarstwami zastąpiły wielowymiarowe – zarówno militarne, jak i niemilitarne – wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego².

Nowy, pozimnowojenny „nieporządek świata” doprowadził do transformacji Sojuszu Północnoatlantyckiego. Skutkowała ona ewolucyjnymi zmianami w zakresie koncepcji strategicznej NATO, zakładającymi m.in. poszerzenie tradycyjnej obrony zbiorowej (ang. *collective defence*) o dodatkowe zadania, odnoszące się do stabilizacji obszarów wykraczających poza terytorium traktatowe (ang. *operations out-of-area*). Działaniom tym towarzyszyły rozwój dialogu politycznego i instytucjonalizacja współpracy Sojuszu z pań-

¹ Europejskie struktury współpracy. Informator, red. S. Parzymies, Warszawa 2000, s. 34-43.

² D. Kondrakiewicz, *Ład międzynarodowy po zimnej wojnie z perspektywy teorii równowagi sił*, [w:] *Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia*, red. M. Pietraś, B. Surmacz, H. Dumala, A.W. Ziętek, Lublin 2014, s. 144-145.

stwami Europy Środkowej i Wschodniej oraz akcesja części tych państw do NATO³.

Podejmowane od początku lat 90. działania Sojuszu Północnoatlantyckiego na rzecz rozwiązywania problemów bezpieczeństwa regionalnego i światowego pokazały, że w sytuacji powtarzającej się słabości instytucjonalnej ONZ oraz innych organizacji międzynarodowych Sojusz Północnoatlantycki pozostaje wiarygodną strukturą międzynarodową, która posiada potencjał militarny, zintegrowany system dowodzenia, sprawny mechanizm konsultacji politycznych oraz wolę polityczną do prowadzenia skutecznych działań na rzecz pokoju, stabilizacji i bezpieczeństwa międzynarodowego w obszarze euroatlantyckim i pozaeuropejskim (*vide* zaangażowanie militarne Sojuszu w Afganistanie). Niezależnie od okresowych – nierzadko przeciągających się i ostrych – sporów międzysojuszniczych, potwierdza to skuteczną adaptację NATO do nowych zagrożeń bezpieczeństwa oraz jego obiektywną przydatność w erze wyzwań globalnych⁴.

Narastająca na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat polityka rewizjonizmu Federacji Rosyjskiej na obszarze poradzieckim, unaoczniona interwencjami militarnymi Rosji w Gruzji (2008) i na Ukrainie (2014), skomplikowała stosunki między NATO i Rosją. Coraz bardziej asertywne dążenia Rosji do zatrzymania procesów demokratyzacji i modernizacji państw Europy Wschodniej oraz do odbudowy utraconej pozycji równego Zachodowi mocarstwa światowego

³ M. Pietraś, *Pozimnowojennyj ład międzynarodowy*, [w:] *Międzynarodowe stosunki polityczne*, red. M. Pietraś, Lublin 2006, s. 307-312.

⁴ R. Kupiecki, *NATO a operacje pokojowe. Studium Sojuszu w transformacji*, Warszawa–Toruń 1998, s. 190-215; *Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny*, red. J. Pawłowski, A. Ciupiński, Warszawa 2001, s. 58-61.

podważyły dotychczasowe twierdzenia i deklaracje państw NATO nt. pozimnowojennej dywidendy pokoju. Trwający do dziś konflikt zbrojny na Ukrainie pokazuje również, że proces kształtowania się pozimnowojennego ładu międzynarodowego nie tylko nie został zakończony, ale faktycznie prowadzi do pogłębiającej się geostrategicznej rywalizacji mocarstw, rosnącej niestabilności oraz obniżonej przewidywalności środowiska międzynarodowego⁵.

Nowe (stare) zagrożenia i wyzwania dla bezpieczeństwa międzynarodowego w Europie Środkowej i Wschodniej, wynikające przede wszystkim z agresywnej polityki Rosji, wywołały uzasadnione zaniepokojenie położonych w regionie państw Sojuszu Północnoatlantyckiego. Stały się także impulsem do powstania Bukareszteńskiej Dziewiątki, stanowiącej forum pogłębionej dyskusji i konsultacji państw wschodniej flanki NATO.

I. Geneza Bukareszteńskiej Dziewiątki

Uruchomienie pogłębionej dyskusji państw wschodniej flanki NATO w formacie bukareszteńskim wynika z uświadomionej wspólnoty więzi, zbieżności potrzeb i interesów, podobieństwa problemów bezpieczeństwa oraz woli bardziej aktywnego włączenia się tych państw w szerszą między-

⁵ Juri Felsztinski i Michaił Stanczew wskazują na analogię świadomego użycia siły militarnej przez Rosję wobec Ukrainy do agresji ZSRR na Polskę (1939) i stwierdzają: „Jeżeli zastanowimy się na chłodno (co bardzo trudne), to im dłużej będzie trwał opór wobec rosyjskiej agresji na Ukrainie, im dłużej Ukraina będzie powstrzymywać cios, tym więcej NATO będzie miało czasu, by zebrać siły i od nowa przeanalizować świat, w którym znaleźliśmy się w marcu 2014 roku po aneksji Krymu”. Zob.: J. Felsztinski, M. Stanczew, *Trzecia wojna światowa? Bitwa o Ukrainę*, Poznań 2015, s. 331-335.

sojuszniczą debatę nt. zmieniającego się otoczenia międzynarodowego i kierunków adaptacji NATO.

Do powstania Bukareszteńskiej Dziewiątki (*Bucharest Nine*, B9) doprowadziła w pierwszym rządzie niekorzystna z punktu widzenia państw NATO ewolucja sytuacji bezpieczeństwa we wschodnim sąsiedztwie Sojuszu Północnoatlantyckiego. Wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa płynące z kierunku wschodniego, będące skutkiem rewizjonistycznej polityki Rosji na obszarze poradzieckim (*vide* aneksja Krymu, wsparcie separatystów na wschodzie Ukrainy, wojna informacyjna *itd.*), spowodowały, że państwa tworzące wschodnią flankę NATO – połączone wspólnymi obawami i interesami w sprawach bezpieczeństwa – podjęły decyzję o intensyfikacji i koordynacji działań na rzecz wzmocnienia zdolności obronnych i potencjału odstraszania NATO w tej części obszaru traktatowego – w oparciu o rozwój współpracy politycznej i militarnej państw Europy Środkowej i Wschodniej oraz zwiększone zaangażowanie pozostałych członków Sojuszu⁶.

Współpracę państw regionu w tzw. formacie bukareszteńskim zainicjowali wspólnie prezydent Polski Andrzej Duda oraz prezydent Rumunii Klaus Iohannis⁷. Została ona

⁶ P. Soloch, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40, s. 15-20; N.J. Melvin, *Rebuilding Collective Security in the Black Sea Region*, „SIPRI Policy Paper” 2018, nr 50, s. 17-27; B. Hodges, J. Bugajski, P.B. Doran, *Strengthening NATO's Eastern Flank. A Strategy for Baltic-Black Sea Coherence*, Washington 2019, s. 16-23.

⁷ Pierwsze, zorganizowane *ad hoc* spotkanie przedstawicieli dziewięciu państw Europy Środkowej i Wschodniej miało miejsce już wcześniej. W dniu 22 lipca 2014 r. na zaproszenie prezydenta RP Bronisława Komorowskiego przybyli do Warszawy prezydenci Bułgarii, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Słowacji i Węgier. Dyskutowano wówczas o sytuacji na Ukrainie oraz potrzebie wzmocnienia wschodniej flanki NATO. Zob.: Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Prezydenci chcą wzmocnić wschodnią flankę NATO*,

oficjalnie zainaugurowana podczas miniszczytu państw wschodniej flanki NATO w Bukareszcie (4 listopada 2015 r.), zorganizowanego przez obu prezydentów. W spotkaniu tym wzięli udział prezydent Bułgarii Rosen Plewneliew, prezydent Estonii Toomas Hendrik Ilves, prezydent Litwy Dalia Grybauskaitė, prezydent Łotwy Raimonds Vējonis, prezydent Słowacji Andrej Kiska, prezydent Węgier János Áder, przewodniczący Izby Poselskiej Czech Jan Hamáček oraz zastępca sekretarza generalnego NATO Alexander Vershbow. Głównym tematem rozmów było zagadnienie szeroko definiowanego bezpieczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej oraz jego ewolucja⁸.

Spotkanie przedstawicieli państw wschodniej flanki NATO w Bukareszcie zakończyło się przyjęciem wspólnej deklaracji, w której państwa te wyraziły wolę prowadzenia dalszych działań w duchu jedności i solidarności, potwierdziły swoje przywiązanie do idei silnego Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz podkreśliły konieczność wzmocnienia obecności wojskowej NATO w regionie i adaptacji Sojuszu Północnoatlantyckiego do współczesnych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa płynących ze Wschodu. Państwa Dziewiałki zadeklarowały także wolę współpracy w niniejszym formacie („Zobowiązujemy się do dalszego korzystania z tej otwartej platformy konsultacji i dialogu w celu promowania

22.07.2014, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5708,Prezydenci-chca-wzmocnic-wschodnia-flanke-NATO.html> [15.06.2020].

⁸ Prezydent RP, *Prezydent w Bukareszcie: Pokazaliśmy jedność i decyzyjność*, 04.11.2015, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,26,spotkanie-szefow-panstw-wschodniej-flanki-nato.html> [15.06.2020]; K. Sobczyk, *Współpraca ośrodków prezydenckich państw wschodniej flanki NATO w toku przygotowań do szczytu Sojuszu w Warszawie*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40, s. 55-57.

uzgodnionych stanowisk i wspólnych przedsięwzięć na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego”)⁹.

II. Cele Bukareszteńskiej Dziewiątki

W wymiarze regionalnym (Europa Środkowa i Wschodnia) do celów współpracy państw NATO w ramach formuły B9 należą:

- pogłębienie dialogu i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa państw tworzących wschodnią flankę NATO oraz wzmocnienie siły głosu tych państw w ramach całego Sojuszu Północnoatlantyckiego,
- zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa regionu Europy Środkowej i Wschodniej w obliczu konfliktu zbrojnego na Ukrainie oraz konsekwentnej presji politycznej i militarnej ze strony Federacji Rosyjskiej (państwa wschodniej flanki NATO, zwłaszcza zaś państwa bałtyckie, stanowią obszar potencjalnego testowania przez Rosję spoistości i determinacji NATO),
- realne wzmocnienie bezpieczeństwa wschodniej flanki Sojuszu, tj. rozbudowa potencjału (oraz mechanizmów) odstraszenia i obrony NATO w tej części obszaru traktatowego („od Bałtyku do Morza Czarne- go”), realizowana w oparciu o:
 - efektywną i skupioną na regionach strukturę do- wodzenia NATO,

⁹ Lietuvos Respublikos Prezidentas, *Joint Declaration on "Allied Solidarity and Shared Responsibility"*, Bucharest, 4 November 2015, <https://www.lrp.lt/data/public/uploads/2015/11/joint-declaration.pdf> [15.06.2020].

- wzmocnioną i trwałą obecność wojsk sojuszniczych na wschodniej flance NATO, w tym także sił zbrojnych państw spoza regionu (zapewnienie „silnej, wiarygodnej, zrównoważonej obecności wojskowej” NATO w regionie),
- rozwój współpracy militarnej państw B9 (podniesienie poziomu gotowości bojowej, zdolności i interoperacyjności sił zbrojnych państw Dziewiątki, wspólne ćwiczenia wojskowe, współpraca przemysłu zbrojeniowego itd.),
- rozbudowę infrastruktury cywilno-wojskowej w regionie Europy Środkowej i Wschodniej (rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej, niezbędnej do stacjonowania i szybkiego przemieszczania sił sojuszniczych między Morzem Bałtyckim i Morzem Czarnym),
- zwiększanie wydatków obronnych oraz modernizację sił zbrojnych państw B9¹⁰.

W wymiarze euroatlantyckim celami współpracy w formacie bukareszteńskim są:

- ukierunkowanie międzysojuszniczej debaty nt. współczesnych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego,

¹⁰ TVP Parlament, *Deklaracja Bukareszteńskiej Dziewiątki: szczyt NATO powinien wzmocnić jedność Sojuszu*, 08.06.2018, <https://www.tvpparlament.pl/aktualnosci/deklaracja-bukaresztenskiej-dziewiatki-szczyt-nato-powinien-wzmocnic-jednosc-sojuszu/37562390> [15.06.2020]; Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Spotkanie B9 w Warszawie*, 11.06.2018, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8221,Spotkanie-B9-w-Warszawie.html> [15.06.2020]; B. Hodges, J. Bugajski, P.B. Doran, op.cit., s. 17-29, 47; B. Bodalska, *Ministrowie obrony Bukaresztańskiej Dziewiątki znów w Warszawie*, EURACTIV.pl, 05.04.2019, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-regionalna/news/ministrowie-obrony-bukaresztanskiej-dziewiatki-znow-w-warszawie/> [15.06.2020].

- efektywna adaptacja NATO do nowych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego w wymiarze regionalnym (Europa) i globalnym,
- wzmocnienie jedności i solidarności państw NATO (w duchu zasady 360 stopni) – zgodnie z przekonaniem, że spójność Sojuszu stanowi najlepszy środek odstraszania oraz sposób na podniesienie poziomu bezpieczeństwa całego obszaru euroatlantyckiego,
- wzmocnienie więzi transatlantyckich, tj. zapewnienie politycznego i militarnego zaangażowania Stanów Zjednoczonych na rzecz bezpieczeństwa państw Europy Środkowej i Wschodniej¹¹.

III. Istota i znaczenie Bukareszteńskiej Dziewiątki

Analiza specyfiki wielostronnej współpracy międzynarodowej w ramach formuły bukareszteńskiej pozwala na stwierdzenie, że:

- w wymiarze euroatlantyckim współpraca państw wschodniej flanki NATO przyczynia się do zwiększenia jedności w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz intensyfikuje działania na rzecz implementacji wiarygodnej i spójnej odpowiedzi NATO na współ-

¹¹ Prezydent RP, *Wspólna deklaracja głów państw Bukareszteńskiej Dziewiątki*, Warszawa, 8 czerwca 2018 r., 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1031,wspolna-deklaracja-glow-panstw-bukaresztanskiej-dziewiatki.html> [15.06.2020]; Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wschodnia flanka NATO to pierwsza linia Sojuszu*, 04.04.2019, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/minister-obrony-narodowej-gospodarzem-spotkania-bukaresztanskiej-dziewiatki> [15.06.2020]; *Konferencja B9: Pięciopunktowe przesłanie na szczyt NATO [RELACJA]*, Defence24, 08.06.2018, <https://www.defence24.pl/konferencja-b9-pieciopunktowe-przeslanie-na-szczyt-nato-relacja> [15.06.2020].

czesne wyzwania i zagrożenia pozimnowojennego środowiska międzynarodowego. Współpraca w formule B9 realizowana jest w ramach NATO i obejmuje wyłącznie państwa członkowskie Sojuszu Północnoatlantyckiego. Państwa tworzące B9 nie dążą do peroratorywnie rozumianej regionalizacji bezpieczeństwa – nie rozbijają jedności NATO – ale przeciwnie, jednoznacznie odwołują się do idei międzysojuszniczej jedności i solidarności oraz niepodzielności bezpieczeństwa wszystkich członków Sojuszu. Państwa Dziewiątki uznają NATO za fundament stabilności i bezpieczeństwa (regionalnego i światowego), konsekwentnie podkreślają rolę i znaczenie zwartego oraz silnego Sojuszu Północnoatlantyckiego dla zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego, opowiadają się za aktywną adaptacją Sojuszu do współczesnych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa oraz zwiększeniem potencjału obronnego i siły odstraszenia NATO. Państwa B9 dążą także do intensyfikacji współpracy w ramach NATO oraz zwiększenia zaangażowania państw członkowskich Sojuszu spoza Europy Środkowej i Wschodniej w zapewnienie bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO¹²,

¹² Prezydent RP, *Declaration of the heads of state Bucharest 9 meeting* (Košice, 28th of February 2019), 28.02.2019, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,986,declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting.html> [15.06.2020]; Prezydent RP, *Szef BBN: Jedność Dziewiątki Bukaresztańskiej wzmacnia NATO*, 05.04.2019, <https://www.prezydent.pl/kancelaria/aktywnosc-ministrow/art,1651,szef-bbn-jednosc-dziewiatki-bukaresztan-skiej-wzmacnia-nato.html> [15.06.2020]; V. Jóźwiak, *The role of regional cooperation: a conservative coalition in the EU?*, „EU Frontiers” 2018, nr 14, s. 25; B. Bodalska, *Dziewiątka Bukaresztańska razem wobec wyzwań*, EURACTIV.pl, 11.06.2018, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna-ue/news/dziewiatka-bukaresztanska-razem-wobec-wyzwan/> [15.06.2020].

- **w wymiarze środkowo- i wschodnioeuropejskim** powstanie i funkcjonowanie B9 jest wyrazem solidarności („demonstracją jedności”) państw tworzących wschodnią flankę NATO. Państwa te łączy członkostwo w NATO i UE, bliskość geograficzna, a także podobne doświadczenia historyczne (grupę tę tworzą państwa postkomunistyczne, w tym były republiki ZSRR) oraz poczucie zagrożenia wynikające z niestabilnej sytuacji bezpieczeństwa w ich bliskim sąsiedztwie (6 państw tworzących B9 posiada granicę lądową lub morską z Federacją Rosyjską; co więcej, dla większości z nich Rosja stanowi największe i realne zagrożenie). B9 łączy państwa bałtyckie (Litwa, Łotwa, Estonia), państwa wyszehradzkie (Polska, Słowacja, Czechy i Węgry) i państwa Morza Czarnego (Bułgaria i Rumunia). W grupie tej kluczowe znaczenie przypisać należy Rumunii i Polsce – inicjatorom B9 oraz państwom o największym potencjale demograficznym i militarnym. Dialog i kooperacja w formacie bukareszteńskim stanowią również uzupełnienie współpracy gospodarczej i infrastrukturalnej, realizowanej w ramach Inicjatywy Trójmorza, o niezbędny i logiczny wymiar współpracy polityczno-militarnej państw regionu, pogłębiający solidarność regionalną oraz integrację Europy Środkowej¹³,

¹³ P. Żurawski vel Grajewski, *Trimarium: A View from the North*, [w:] P. Żurawski vel Grajewski, A. Baeva Motusic, *Adriatic-Baltic-Black Sea: Visions of Cooperation*, Warsaw 2017, s. 16-19; *Dwa dobre lata w polskiej polityce zagranicznej*, „Biuletyn Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Toruniu” 2017, nr 12, s. 4, <http://www.rod-m-torun.pl/biuletyn/015.pdf> [18.06.2020]; P. Ukielski, *Inicjatywa Trójmorza w polskiej polityce zagranicznej*, „Studia Europejskie – Studies in European Affairs” 2018, nr 2, s. 49-56; *Eksperci: Bukareszteńska dziewiątka to cenna inicjatywa dyplomatyczna*, Puls Biznesu, 05.10.2018,

- **w wymiarze transatlantyckim** B9 stanowi inicjatywę, której członkowie opowiadają się za utrzymaniem silnych więzi ze Stanami Zjednoczonymi. Dotyczy to w szczególności państw inicjatorów Bukareszteńskiej Dziewiątki, tj. Rumunii i Polski, które pozostają tradycyjnymi sojusznikami Stanów Zjednoczonych, dążą do wzmocnienia politycznych i militarnych powiązań z Ameryką oraz zwiększenia zaangażowania USA w stabilność i bezpieczeństwo Europy Środkowej i Wschodniej – w tym fizycznej obecności żołnierzy USA w regionie oraz przebazowania wojsk amerykańskich stacjonujących w Europie¹⁴.

IV. Organizacja Bukareszteńskiej Dziewiątki

Bukareszteńska Dziewiątka stanowi niesformalizowaną platformę pogłębionych konsultacji i dyskusji politycznych na poziomie regionalnym.

Dialog międzynarodowy w formacie bukareszteńskim rozpoczął się na szczepku prezydentów państw wschodniej flanki NATO. Wymiar prezydencki B9 został uzupełniony o wymiar międzyrządowy (ministerialny) oraz wymiar wielostronnej dyplomacji parlamentarnej. Poszerzyło to grono uczestników zaangażowanych w międzysojuszniczą dyskusję nt. bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO oraz wzmocniło rolę parlamentów krajowych w debacie międzynarodowej i procesie implementacji wypracowanych

<https://www.pb.pl/ekspersi-bukaresztanska-dziewiatka-to-cenna-inicjatywa-dyplomatyczna-941923> [15.06.2020].

rozwiązań (m.in. poprzez przyjmowanie stosownej legislacji w obszarze obrony i bezpieczeństwa)¹⁵.

Spotkania przedstawicieli państw w ramach Bukareszteńskiej Dziewiątki realizowane są na różnych szczeblach. Są to zatem:

- spotkania prezydentów,
- konsultacje ministrów spraw zagranicznych,
- spotkania ministrów obrony,
- szczyty parlamentarne¹⁶,
- konsultacje doradców ds. bezpieczeństwa narodowego,
- spotkania przewodniczących komisji obrony parlamentów grupy B9¹⁷.

Spotkania w formule Bukareszteńskiej Dziewiątki mają tradycyjną formę dyplomacji wielostronnej, która *mutatis mutandis* odpowiada formatowi dyplomacji konferencyjnej. W ich trakcie odbywają się sesje plenarne, podczas których dyskutowane są zagadnienia dotyczące szeroko definiowanego bezpieczeństwa państw wschodniej flanki NATO. Obrady kończą się zwykle wspólną deklaracją, podsumowującą ich treść oraz definiującą uzgodnione stanowisko państw

¹⁵ K. Pawłowski, *Współpraca parlamentarna w ramach Bukareszteńskiej Dziewiątki*, [w:] *Dyplomacja parlamentarna w Europie Środkowej i Wschodniej w latach 2015-2019*, „IES Policy Papers” 2019, nr 2, s. 90-91.

¹⁶ Pierwszy i dotychczas jedyny szczyt parlamentarny w ramach B9 (*Pierwszy Szczyt Parlamentarny Formatu Bukareszteńskiego*) odbył się w dniach 17-19 kwietnia 2018 r. w Pałacu Parlamentu w Bukareszcie. Zob.: *First Parliamentary Summit of the Bucharest Format (B9)*, Bucharest, 17-19 April 2018, *The First B9 Parliamentary Summit, Bucharest, 18 April 2018, Co-chairs' Communiqué*, http://www.b9parl2018.ro/wp-content/uploads/2018/04/FINAL_Communique-B9-parl-co-chair-18-APR-2018.pdf [15.06.2020].

¹⁷ K. Sobczyk, op.cit., s. 59-60; Prezydent RP, *President to participate in Bucharest Nine summit in Slovakia*, 27.03.2019, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,984,president-to-participate-in-bucharest-nine-summit-in-slovakia.html> [15.06.2020]; Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wzmacnianie współpracy w ramach B9*, 10.10.2018, <https://archiwum2019.mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/wzmacnianie-wspolpracy-w-ramach-b-9-z2018-10-10/> [15.06.2020].

Dziewiątki dotyczące najważniejszych kwestii i dalszych kierunków współpracy grupy B9. Na marginesie rokowań wielostronnych w ramach B9 odbywają się także spotkania w formule bilateralnej¹⁸.

V. Rezultaty współpracy państw w formule Bukareszteńskiej Dziewiątki

Ocena efektów dotychczasowej współpracy państw w ramach B9 skłania do wniosku, że funkcjonowanie formatu bukareszteńskiego:

- stanowi demonstrację jedności i solidarności państw Dziewiątki,
- prowadzi do intensyfikacji regionalnej współpracy politycznej i wojskowej w ramach NATO,
- determinuje państwa B9 do zwiększenia wydatków na obronność oraz do modernizacji sił zbrojnych,
- stanowi formułę dialogu wielostronnego państw tworzących wschodnią flankę NATO,
- prowadzi do wypracowania wspólnego stanowiska państw B9, prezentowanego później w czasie szczytów NATO. Jak wskazywał przed zbliżającym się szczytem NATO w Brukseli (11-12 lipca 2018 r.), podczas spotkania prezydentów Bukareszteńskiej Dziewiątki w Warszawie w dniu 8 czerwca 2018 r., prezydent RP A. Duda:

¹⁸ Przykładem są rozmowy dwustronne prezydenta RP Andrzeja Dudy z prezydentem Węgier Jánosem Áderem oraz prezydent Estonii Kersti Kaljulaid, które miały miejsce przy okazji szczytu B9 w Koszycach w lutym 2019 r. Zob.: Prezydent RP, *Szczyt Bukareszteńskiej Dziewiątki w Koszycach [PL/ENG]*, 28.02.2019, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,318,szczyt-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-koszycach.html> [15.06.2020].

„Cieszę się ogromnie, że tę wspólną deklarację udało nam się przyjąć. Tak jak wspólna deklaracja przyjęta przed trzema laty w Bukareszcie przyczyniła się do postanowień szczytu NATO w Warszawie, które doprowadziły do obecności wojsk Sojuszu na terytorium państw bałtyckich, Polski, Bułgarii i Rumunii – tak mam nadzieję, że nasza wspólna dzisiejsza deklaracja, i w związku z tym także zgodne spojrzenie na to, co chcemy jako NATO w przyszłości osiągnąć, również przyczyni się do tego, że łatwiej będzie podjąć decyzję na nadchodzącym szczycie NATO w Brukseli”¹⁹,

- przyczynia się do ukierunkowania międzysojuszniczej debaty nt. bezpieczeństwa międzynarodowego oraz wzmacnia siłę głosu „nowych” członków Sojuszu w debacie nt. bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego oraz kierunków rozwoju współpracy w dziedzinie obronności, prowadzonej na forum NATO i UE. Jak w odniesieniu do B9 wskazuje Agnieszka Rogozińska: „To pewna siła negocjacyjna, stworzenie pola do negocjacji poprzez wspólny głos. Zauważmy, że pojedynczy głos większości z tych państw, ze względu na ich potencjał, nie byłby słyszalny. [...] to ta podstawa, na której działa Dziewiątka”²⁰,
- wzmacnia więzi transatlantyckie między Stanami Zjednoczonymi i państwami B9. Dotyczy to zwłaszcza Polski i Rumunii – faktycznych filarów B9 – które

¹⁹ Prezydent RP, *Wypowiedź Prezydenta RP dla mediów po pierwszej sesji spotkania Bukareszteńskiej Dziewiątki*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,442,wypowiedz-prezydenta-rp-dla-mediow-po-pierwszej-sesji-bukaresztanskiej-dziewiatki-.html> [15.06.2020].

²⁰ *Eksperci: Bukareszteńska dziewiątka...*

konsekwentnie rozwijają bilateralną współpracę militarną z USA²¹,

- przyczynia się do modernizacji NATO, wzmocnienia zdolności obronnych i potencjału odstraszania Sojuszu oraz jego adaptacji do nowych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa, wynikających m.in. z przeciągającej się, niestabilnej sytuacji w Europie Wschodniej. Działania te realizowane są m.in. poprzez implementację głównego celu państw Europy Środkowej i Wschodniej, tj. rozlokowania w ramach tzw. wzmocnionej Wysuniętej Obecności (ang. *enhanced Forward Presence*, eFP) czterech rotacyjnych wielonarodowych batalionowych grup bojowych NATO, rozmieszczonych w Estonii, na Litwie, Łotwie i w Polsce. Realizacja koncepcji eFP stanowi część największego wzmocnienia obrony kolektywnej NATO w ciągu ostatnich dekad. Decyzja o utworzeniu wzmocnionej Wysuniętej Obecności była jednym z najważniejszych osiągnięć szczytu NATO w Warszawie w lipcu 2016 r., kiedy doszło do przełamania paradygmatu nierozmieszczania sił wojskowych NATO na terytorium jego „nowych” członków²². Jak piszą Paweł Solocho i Paweł Pietrzak,

²¹ C. Rebegea, *The Road To Brussels, Via Bucharest*, CEPA, 24.05.2018, <https://www.cepa.org/brussels-via-bucharest> [15.06.2020]; President of Romania, *President of Romania, Mr. Klaus Iohannis, to participate in the Bucharest 9 Summit*, 26.02.2019, <https://www.presidency.ro/en/media/president-of-romania-mr-klaus-iohannis-to-participate-in-the-bucharest-9-summit> [15.06.2020]; B. Matei, *Euro-Atlantic Security and the Bucharest 9 Group*, Radio România Internațional, 01.03.2019, https://www.rri.ro/en_gb/euro_atlantic_security_and_the_bucharest_9_group-2594814 [15.06.2020]; *Minister obrony po spotkaniu Bg: Współpraca to źródło naszego wspólnego sukcesu*, TVP Info, 05.04.2019, <https://www.tvp.info/42075280/minister-obrony-po-spotkaniu-bg-wspolpraca-to-zrodlo-naszego-wspolnego-sukcesu> [15.06.2020].

²² Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wzmocniona Wysunięta Obecność*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wzmocniona-wysunieta-obecnosc> [15.06.2020]; K. Sobczyk,

„Szczyt NATO w Warszawie, który odbył się 8-9 lipca 2016 r., miał charakter przełomowy. [...] Szczyt NATO w Warszawie był najważniejszym spotkaniem na szczęblu głów państw i szefów rządów w 17-letniej historii polskiego członkostwa w Sojuszu. Przejdzie do historii jako moment zmiany paradygmatu bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej. Koncepcja obrony wschodniej flanki NATO, która przez cały okres pozimnowojenny oparta była na planach szybkiego wzmocnienia, odchodzi do historii. W jej miejsce pojawia się koncepcja bazująca na obecności sił sojuszniczych w regionie. Siły te będą wypełniać funkcję odstrasżającą, a w razie kryzysu czy szerszego konfliktu staną się kołem zamachowym dla wsparcia ze strony Sojuszu. Decyzje warszawskie przełamują logikę nierozmieszczania sił wojskowych Sojuszu na jego wschodniej flance, a tym samym są istotnym krokiem na drodze do zrównania poziomów bezpieczeństwa wszystkich członków NATO”²³,

- przyczynia się do podniesienia poziomu świadomości społecznej nt. wyzwań i problemów współczesnego bezpieczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej.

op.cit., s. 66; B. Hodges, J. Bugajski, P.B. Doran, op.cit., s. 18-19.

²³ P. Soloch, P. Pietrzak, op.cit., s. 13, 33.

VI. Bukareszteńska Dziewiątka a polityka zagraniczna Polski

W wymiarze polityczno-militarnym i regionalnym B9 jest inicjatywą dyplomatyczną korzystną dla polityki zagranicznej Polski²⁴. Poprzez współpracę w formacie Bukareszteńskiej Dziewiątki dyplomacja RP dąży do:

- wzmocnienia pozycji międzynarodowej i siły głosu Polski – oraz innych państw B9 („głosy ze wschodniej flanki NATO”) – w międzysojuszniczej debacie nt. kierunków rozwoju współpracy w dziedzinie obronności, toczonej w ramach NATO. Zainicjowane przy aktywnym udziale Polski nowe formaty współpracy państw regionu (tj. Bukareszteńska Dziewiątka oraz Inicjatywa Trójmorza) poszerzają perspektywę instytucjonalną, w której funkcjonuje dyplomacja RP. Działania te stanowią wyraz rosnących ambicji politycznych władz RP do bardziej aktywnego (i asertywnego) udziału w dyskusji nt. bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego²⁵. Ze względu na położenie geograficzne, wielkość terytorium oraz potencjał demograficzny i gospodarczy Polska dąży także do odgrywania coraz ważniejszej roli w regionie Europy Środkowej. Jak wskazywał podczas spotkania prezydentów

²⁴ *Eksperci: Bukareszteńska dziewiątka...*

²⁵ Senat Rzeczypospolitej Polskiej, *Marszałek Senatu współgospodarzem pierwszego Szczytu Parlamentarnego w Formacie Bukareszteńskim (B9)*, 18.04.2018 <https://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/konferencja,2,10583,marszalek-senatu-wspolgospodarzem-pierwszego-szczytu-parlamentarnego-w-formacie-bukareszteńskim-b9.html> [15.06.2020]; Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wschodnia flanki NATO...*; V. Rotaru, A. Umland, *How Romania and Poland Can Strengthen NATO and the EU: Two New Cooperation Initiatives Could Improve Regional Security*, Foreign Affairs, 10.11.2017, <https://www.foreignaffairs.com/articles/central-europe/2017-11-10/how-romania-and-poland-can-strengthen-nato-and-eu> [16.06.2020].

państw B9 w Koszycach 28 lutego 2019 r. prezydent RP A. Duda, „Polska [...] może być swoistym hubem bezpieczeństwa, skąd to bezpieczeństwo będzie mogło być rozprowadzane”²⁶,

- wzmocnienia solidarności międzysojuszniczej i spójności NATO. Władze Polski konsekwentnie podkreślają rolę NATO w zapewnieniu bezpieczeństwa międzynarodowego. Jak wskazała w dniu 9 listopada 2017 r. premier RP Beata Szydło, „Chcemy UE, która będzie zdolna do skutecznego reagowania na kryzysy w jej sąsiedztwie. Tzw. autonomia strategiczna UE nie może jednak prowadzić do osłabiania europejskiego wkładu w potencjał odstraszenia i obrony NATO. Nie widzimy bowiem obecnie alternatywy dla gwarancji bezpieczeństwa wynikających z naszego członkostwa w NATO”²⁷. Władze RP opowiadają się także za: wzmocnioną współpracą i harmonizacją wysiłków w zakresie odpowiedzi Sojuszu na współczesne wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa, adaptacją Sojuszu do nowej, skomplikowanej sytuacji bezpieczeństwa – zarówno regionalnego, jak i światowego, oraz zapewnieniem niezbędnej równowagi pomiędzy obroną wschodniej i południowej flanki NATO²⁸,

²⁶ Prezydent Duda: Polska może być hubem bezpieczeństwa w regionie, *GazetaPrawna.pl*, 28.02.2019, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1400583,prezydent-duda-polska-moze-byc-hubem-bezpieczenstwa-w-regionie.html> [16.06.2020].

²⁷ Premier: Musimy mieć większe ambicje niż dryf z głównym nurtem polityki europejskiej, *GazetaPrawna.pl*, 09.11.2017, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1083918,premier-szydlo-na-forum-polityki-zagranicznej.html> [16.06.2020].

²⁸ Rzeczpospolita Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*, s. 6, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/strategia> [16.06.2020]; Senat Rzeczypospolitej Polskiej, *Marszałek Senatu współgospodarzem pierwszego Szczytu Parlamentarnego...*

- rozwoju i pogłębienia współpracy w regionie Europy Środkowej. Zainicjowana przez Rumunię i Polskę współpraca polityczno-militarna w formule B9 uzupełnia inne struktury integracyjne, wzmacniające współpracę polityczną, gospodarczą, infrastrukturalną i energetyczną państw Europy Środkowej. Poprzez rozwój ściślejszej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa władze RP dążą do zwiększenia regionalnych zdolności obrony i odstraszania, a w szerszym kontekście międzynarodowym – do wzmocnienia więzi regionalnych oraz podmiotowości regionu Europy Środkowej w stosunkach międzynarodowych²⁹,
- wzmocnienia bezpieczeństwa Polski w sytuacji narastających wyzwań i zagrożeń w Europie Wschodniej. Z uwagi na granicę z Rosją oraz obszarem poradzieckim Polska jest żywotnie zainteresowana rozbudową w regionie struktur dowodzenia NATO oraz wzmocnioną obroną wschodniej flanki NATO, realizowaną m.in. poprzez sprawiedliwe rozłożenie międzysojuszniczych obciążeń, obecność w regionie wielonarodowych sił Sojuszu, poprawę mobilności wojskowej, wiarygodne odstraszanie wojskowe na wschodniej flance NATO itd.³⁰,

²⁹ Prof. Żurawski vel Grajewski: *Trójmorze – kontekst europejski i atlantycki*, Jagiellonia.org, 11.09.2017, <https://jagiellonia.org/lektura-na-nowy-tydzien-trojmorze-kontekst-europejski-atlantycki/> [17.06.2020]; *Eksperci: Bukaresztańska dziewiątka...*; *Does Bucharest Nine matter?*, Matisak's Blog (a Stamp on the World), 28.02.2019, <https://matisak.wordpress.com/2019/02/28/does-bucharest-nine-matter/> [15.06.2020].

³⁰ Prezydent RP, *Joint Declaration of the Heads of State Bucharest 9 meeting*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,775,joint-declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting.html> [18.06.2020]; K. Kik, *Regionalne aspekty polityki zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 2, s. 229-231; *NATO's Eastern Flank Seeks Increased Alliance Presence In Region*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 08.06.2018,

- przeciwdziałania destabilizacji Europy Wschodniej. Polska jest szczególnie zainteresowana promowaniem stabilności w sąsiedzkim regionie Europy Wschodniej, destabilizowanym wskutek rewizjonistycznych – zarówno militarnych, jak i niemilitarnych – działań i demonstracji Federacji Rosyjskiej³¹,
- rozwoju partnerstwa strategicznego ze Stanami Zjednoczonymi. Władze RP konsekwentnie podkreślają, że Stany Zjednoczone pozostają głównym sojusznikiem państw europejskich w zakresie bezpieczeństwa, opowiadają się za zachowaniem bliskich stosunków z USA oraz rozszerzeniem współpracy politycznej i militarnej ze Stanami Zjednoczonymi w celu zwiększenia zdolności obrony i odstraszania wschodniej flanki NATO. Władze w Warszawie konsekwentnie dążą także do wzmocnienia rozszerzenia obecności wojsk amerykańskich i systemów antyrakietowych w regionie oraz przekształcenia obecności rotacyjnej wojsk USA na terytorium RP w obecność stałą³². W *Strategii Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021* wskazuje się m.in.: „na forum NATO oraz w wymiarze dwustronnym dążyć będziemy do wzmocnienia współ-

<https://www.rferl.org/a/nato-s-eastern-flank-seeks-increased-alliance-presence-in-region/29280842.html> [17.06.2020]; *Morskie i lotnicze wsparcie dla wschodniej flanki? Duda: Taka forma wzmocnienia potrzebna*, Defence24, 08.06.2018, <https://www.defence24.pl/wysunieta-obecnosc-nato-z-komponentem-morskim-i-powietrznym-duda-taka-forma-wzmocnienia-potrzebna> [18.06.2020].

³¹ Rzeczpospolita Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej...*, s. 6; NATO's Eastern Flank Seeks Increased Alliance Presence In Region...

³² K. Kik, op.cit., s. 231; Prezydent Duda: Polska może być hubem bezpieczeństwa...; Trump, Duda Ink Deal To Send More U.S. Troops To Poland, Radio Free Europe/Radio Liberty, 23.09.2019, <https://www.rferl.org/a/trump-duda-ink-deal-to-send-more-u-s-troops-to-poland/30179939.html> [18.06.2020].

pracy obronnej z USA, zwłaszcza w odniesieniu do amerykańskiej obecności wojskowej na terytorium Polski i szerzej, na całej flance wschodniej. Militarne zaangażowanie USA w Europie jest kluczowe dla utrzymania zdolności Sojuszu do kolektywnej obrony i odstraszania”³³. Jak wskazywał w dniu 21 marca 2018 r. minister spraw zagranicznych Polski Jacek Czaputowicz, „naszym celem jest dalsze pogłębianie więzi w sferze bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi. Rozwijać będziemy zarówno współpracę dwustronną, jak i współdziałanie na forach wielostronnych, przede wszystkim na forum NATO. Jesteśmy przeciwni jakimkolwiek krokom prowokującym powstanie podziałów transatlantyckich. Będziemy dążyć do bardziej trwałego zakotwiczenia elementów amerykańskich sił zbrojnych na terytorium Polski. Tę linię polityczną w zakresie dotyczącym całej wschodniej flanki NATO podzielają nasi sojusznicy z bukareszteńskiej dziesiątki”³⁴,

- rozwoju stosunków polsko-rumuńskich. Poparcie dla idei silnego partnerstwa transatlantyckiego, rozwój bilateralnej współpracy militarnej z USA oraz wspólna w wielu aspektach ocena wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa regionalnego w przypadku Polski i Rumunii – inicjatorów oraz faktycznych filarów

³³ Rzeczpospolita Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej...*, s. 6-7.

³⁴ Punkt 10. porządku dziennego: Informacja ministra spraw zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2018 roku: Minister Spraw Zagranicznych Jacek Czaputowicz, [w:] Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Kadencja VIII, *Sprawozdanie Stenograficzne z 60. posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 marca 2018 r. (drugi dzień obrad)*, Warszawa 2018, s. 83.

B9 – powodują, że dyplomacja RP dąży do zacieśniania współpracy z Rumunią, która jest ważnym sojusznikiem Polski na wschodniej flance NATO. Jak podkreślał minister spraw zagranicznych RP J. Czaputowicz, „Rumunia jest ważnym sojusznikiem na wschodniej flance NATO [...]. Z Bukaresztem łączy nas zbieżność oceny sytuacji międzynarodowej i tradycje sojuszu z okresu międzywojennego”³⁵.

VII. Wyzwania dla współpracy państw w formacie bukareszteńskim

Jakkolwiek B9 jest obiektywnie młodą inicjatywą współpracy wielostronnej, która nadal kształtuje się i rozwija, analiza dotychczasowej kooperacji państw wschodniej flanki NATO prowadzi do wniosku, iż napotyka ona wyzwania, które osłabiają dynamikę wielostronnej współpracy regionalnej. Należą do nich:

- luźna, niezinstytucjonalizowana i konferencyjna forma współpracy, która nadaje B9 w pierwszym rzędzie charakter forum dyskusyjnego,
- różna determinacja do działań zwiększających potencjał militarny wschodniej flanki NATO: wśród członków B9 znajdują się państwa będące w czołówce Sojuszu pod względem tempa wzrostu wydatków wojskowych i udziału budżetu obronnego w PKB oraz

³⁵ Ibidem, s. 88; Rzeczpospolita Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej...*, s. 7; Prezydent RP, *Rumunia jest dla Polski strategicznym partnerem w regionie*, 03.11.2015, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,25,oficjalna-wizyta-prezydenta-andrzeja-dudy-w-rumunii.html> [18.06.2020]; C. Rebegea, *The Road To Brussels...*

państwa, które faktycznie pozostają daleko w tyle. Stosownie do szacunków zaprezentowanych w marcu 2019 r. przez sekretarza generalnego NATO Jensa Stoltenberga wśród 7 państw Sojuszu, których wydatki na obronność w 2018 r. osiągnęły zakładany próg 2% PKB, znajdują się 4 państwa B9, tj. Estonia (2,07%), Polska (2,05%), Łotwa (2,03%), Litwa (2,00%). Nieco mniej przeznaczyła na ten cel Rumunia (1,92%). Pozostałe państwa B9 w zakresie wydatków na obronność osiągnęły wynik zdecydowanie gorszy: Bułgaria (1,43%), Słowacja (1,21%), Węgry (1,15%) i Czechy (1,11%)³⁶,

- w praktyce zniuansowany stosunek do polityki Rosji w regionie Europy Środkowej i Wschodniej: wprawdzie państwa B9 są zasadniczo zgodne w ocenie najważniejszych wyzwań dla bezpieczeństwa europejskiego, jednak część z nich nie graniczy z Rosją i nie widzi w polityce FR bezpośredniego zagrożenia militarnego, ale raczej źródło poważnych zagrożeń o charakterze niemilitarnym, np. w cyberprzestrzeni (Czechy). Co więcej, niektóre z państw łączą z Rosją zbieżne interesy ekonomiczne i energetyczne (Węgry)³⁷,

³⁶ NATO, *Defence Expenditure of NATO Countries (2011-2018)*, Press Release, 14.03.2019, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_03/190314-pr2018-34-eng.pdf [17.06.2020], s. 3; K. Kik, op.cit., s. 230; Karczewski: *społeczność międzynarodowa musiała odpowiedzieć na użycie broni chemicznej*, TVP Parlament, 18.04.2018, <https://www.tvpparlament.pl/aktualnosci/karczewski-spolcznosc-miedzynarodowa-musiala-odpowiedziec-na-uzycie-broni-chemicznej/36845277> [17.06.2020].

³⁷ Prezydent RP, *Spotkanie B9 w Warszawie (PL/ENG)*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1030,spotkanie-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-warszawie.html> [16.06.2020]; *Ekspersi: Bukaresztańska dziewiątka...; Does Bucharest Nine...*

- postrzeganie inicjatywy jako formuły pejoratywnie rozumianej regionalizacji („rozbijania”) NATO: jakkolwiek państwa B9 niezmiennie podkreślają, że ich wysiłki mają na celu konsolidację Sojuszu w sytuacji rosnących wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego, w odniesieniu do B9 wyrażane są jednak opinie, iż inicjatywa ta w istocie dubluje współpracę państw w ramach NATO, a jej rzeczywiste znaczenie pozostaje faktycznie dyskusyjne³⁸,
- podatność na zmiany polityczne w państwach członkowskich, co w praktyce może osłabić determinację do kontynuacji współpracy w formacie B9,
- nadal ograniczona rozpoznawalność B9³⁹,
- intensyfikacja aktywności militarnej Rosji w bezpośrednim sąsiedztwie państw B9, która uznaje wysiłki na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO za działania agresywne⁴⁰,
- postrzeganie przez część zachodnioeuropejskich członków NATO Bukareszteńskiej Dziewiątki oraz bliskiej jej Inicjatywy Trójmorza jako inicjatyw z założenia proamerykańskich, wzmacniających polityczną

³⁸ V. Rotaru, A. Umland, op.cit.; *Eksperci: Bukareszteńska dziewiątka...*; Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Szef BBN o „bukareszteńskiej dziewiątce”: wspólne interesy w regionie, wzmocnienie NATO, 08.06.2018, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8219,Szef-BBN-o-quotbukaresztanckiej-dziewiatcequot-wspolne-interesy-w-regionie-wzmoc.html> [15.06.2020].

³⁹ V. Rotaru, A. Umland, op.cit.

⁴⁰ K. Oberc, *Niemcy zaniepokojone obecnością rosyjskich Iskanderów w Kaliningradzie*, EURACTIV.pl, 09.03.2017, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/news/niemcy-zaniepokojone-obecnoscia-rosyjskich-iskanderow-w-kaliningradzie/> [15.06.2020]; B. Bodalska, *Ławrow: obecność wojsk USA w Polsce naruszeniem umowy Rosja-NATO*, EURACTIV.pl, 19.10.2018, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna-ue/news/lawrow-obecnosc-wojsk-usa-w-polsce-naruszeniem-umowy-rosja-nato/> [15.06.2020].

i militarną obecność Stanów Zjednoczonych w Europie Środkowej i Wschodniej, rozbijających jedność państw UE oraz służących w pierwszym rzędzie interesom Stanów Zjednoczonych⁴¹,

- pragmatyczne stanowisko administracji prezydenta Stanów Zjednoczonych Donalda J. Trumpa, która w kontekście B9 wydaje się bardziej zainteresowana ekonomicznym wymiarem współpracy, tj. potencjalnymi zyskami amerykańskiego sektora zbrojeniowego, niż rzeczywistym i trwałym wzmocnieniem potencjału obronnego wschodniej flanki NATO⁴².
- brak członkostwa w B9 innych państw NATO z Europy Środkowej i Południowej, tj. Słowenii, Chorwacji, Albanii i Macedonii Północnej, których uczestnictwo zwiększałoby spójność regionalną Sojuszu w odpowiedzi na współczesne wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa międzynarodowego⁴³,
- niezakończona i wymagająca dalszego zaangażowania Sojuszu budowa zdolności sojuszniczej obrony i odstraszenia na wschodniej flance NATO⁴⁴.

⁴¹ Prof. Żurawski vel Grajewski: *Trójmorze – kontekst europejski...*; Eksperci: *Bukaresztańska dziewiątka...*; V. Rotaru, A. Umland, op.cit.

⁴² *Does Bucharest Nine...*

⁴³ Karczewski: *społeczność międzynarodowa...*

⁴⁴ *Estonian president: Work to strengthen NATO's eastern flank must continue*, The Baltic Times, 03.03.2019, <https://www.president.ee/en/meedia/interviews/15052-estonian-president-work-to-strengthen-nato-s-eastern-flank-must-continue-the-baltic-times/index.html> [18.06.2020]; C. Rebegea, *The Road To Brussels...*

Zakończenie

Bukareszteńska Dziewiątka stanowi niesformalizowaną platformę pogłębionego dialogu politycznego wysokiego szczebla nt. stabilności i bezpieczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej oraz kierunków adaptacji Sojuszu Północno-atlantycznego.

Formuła B9 pozwala na zacieśnianie współpracy między państwami znajdującymi się na wschodniej flance NATO, wypracowanie wspólnej wizji bezpieczeństwa regionalnego i euroatlantyckiego oraz popieranie tej wizji na forum całego NATO. Format bukareszteński pozwala zatem na wzmocnienie siły głosu państw Dziewiątki w ramach szerszej, międzysojuszniczej debaty nt. współczesnych problemów, wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego oraz mechanizmów adaptacji NATO do pozimnowojennego środowiska (nie)bezpieczeństwa⁴⁵.

W sytuacji obiektywnej wspólnoty interesów większości państw Bukareszteńskiej Dziewiątki oraz deklarowanej przez nie woli kontynuacji współpracy w formacie bukareszteńskim należy się spodziewać, że rola i znaczenie B9 w stosunkach międzynarodowych będą sukcesywnie wzrastać, a Bukareszteńska Dziewiątka pozostanie użyteczną platformą dialogu i kooperacji w dziedzinie bezpieczeństwa państw Europy Środkowej oraz będzie przyczyniać się do wzmocnienia zdolności sojuszniczej obrony i odstraszania w wymiarze regionalnym (wschodnia flanka NATO) i euroatlantyckim.

⁴⁵ Prezydent RP, *Joint Declaration of the Heads of State...*; M. Mróz, op.cit., s. 31; A. Chatham, *Leaders gather for Bucharest Nine Summit*, The First News, 01.03.2019, <https://www.the-firstnews.com/article/leaders-gather-for-bucharest-nine-summit-4931> [18.06.2020].

Co więcej, sukces kooperacji państw Europy Środkowej i Wschodniej w formule B9 może działać motywująco i przyciągnąć do współpracy w ramach rozszerzonego formatu bukareszteńskiego państwa sąsiedztwa, tj. Mołdawię, Gruzję i Ukrainę, redukując w ten sposób nadal istniejącą szarą strefę bezpieczeństwa regionalnego – z korzyścią dla bezpieczeństwa i stabilności całej Europy Środkowej i Wschodniej.

Źródła

Dokumenty

First Parliamentary Summit of the Bucharest Format (B9), Bucharest, 17-19 April 2018, *The First B9 Parliamentary Summit, Bucharest, 18 April 2018, Co-chairs' Communiqué*, http://www.b9parl2018.ro/wp-content/uploads/2018/04/FINAL_Communique-B9-parl-co-chair-18-APR-2018.pdf.

Lietuvos Respublikos Prezidentas, *Joint Declaration on "Allied Solidarity and Shared Responsibility"*, Bucharest, 4 November 2015, <https://www.lrp.lt/data/public/uploads/2015/11/joint-declaration.pdf>.

NATO, *Defence Expenditure of NATO Countries (2011-2018)*, Press Release, 14.03.2019, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_03/190314-pr2018-34-eng.pdf.

Prezydent RP, *Declaration of the heads of state Bucharest 9 meeting (Košice, 28th of February 2019)*, 28.02.2019, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,986,declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting-.html>.

Prezydent RP, *Joint Declaration of the Heads of State Bucharest 9 meeting*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,775,jo-int-declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting.html>.

Prezydent RP, *Wspólna deklaracja głów państw Bukaresztańskiej Dziewiątki* Warszawa, 8 czerwca 2018 r., 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1031,wspolna-deklaracja-glow-panstw-bukaresztanskiej-dziewiatki.html>.

Prezydent RP, *Wypowiedź Prezydenta RP dla mediów po pierwszej sesji spotkania Bukaresztańskiej Dziewiątki*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,442,wypowiedz-prezydenta-rp-dla-mediow-po-pierwszej-sesji-bukaresztanskiej-dziewiatki-.html>.

Punkt 10. porządku dziennego: Informacja ministra spraw zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2018 roku: Minister Spraw Zagranicznych Jacek Czaputowicz, [w:] Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Kadencja VIII, *Sprawozdanie Stenograficzne z 60. posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 marca 2018 r. (drugi dzień obrad)*, Warszawa 2018.

Rzeczpospolita Polska, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/strategia>.

Prace zbiorowe, artykuły i analizy

Dumała H., *Regiony międzynarodowe w teorii i praktyce*, [w:] *Regiony w stosunkach międzynarodowych*, red. I. Topolski, H. Dumała, A. Dumała, Lublin 2009.

Europejskie struktury współpracy. Informator, red. S. Parzymies, Warszawa 2000.

Felsztynski J., Stanczew M., *Trzecia wojna światowa? Bitwa o Ukrainę*, Poznań 2015.

Hodges B., Bugajski J., Doran P.B., *Strengthening NATO's Eastern Flank. A Strategy for Baltic-Black Sea Coherence*, Washington 2019.

- Józwiak V., *The role of regional cooperation: a conservative coalition in the EU?*, „EU Frontiers” 2018, nr 14.
- Kik K., *Regionalne aspekty polityki zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 2.
- Kondrakiewicz D., *Ład międzynarodowy po zimnej wojnie z perspektywy teorii równowagi sił*, [w:] *Teoria i praktyka stosunków międzynarodowych. Dziedzictwo intelektualne Profesora Ziemowita Jacka Pietrasia*, red. M. Pietraś, B. Surmacz, H. Dumala, A.W. Ziętek, Lublin 2014.
- Kupiecki R., *NATO a operacje pokojowe. Studium Sojuszu w transformacji*, Warszawa–Toruń 1998.
- Melvin N.J., *Rebuilding Collective Security in the Black Sea Region*, „SIPRI Policy Paper” 2018, nr 50.
- Mról M., *Wielki projekt małych krajów. Od Międzymorza do Trójmorza w polityce zagranicznej Polski w dobie drugiego rządu Prawa i Sprawiedliwości*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2017/2018, nr 1(5).
- Pawłowski K., *Współpraca parlamentarna w ramach Bukareszteńskiej Dziewiątki*, [w:] *Dyplomacja parlamentarna w Europie Środkowej i Wschodniej w latach 2015-2019*, „IEŚ Policy Papers” 2019, nr 2.
- Pietraś M., *Pozimnowojenny ład międzynarodowy*, [w:] *Międzynarodowe stosunki polityczne*, red. M. Pietraś, Lublin 2006.
- Sobczyk K., *Współpraca ośrodków prezydenckich państw wschodniej flanki NATO w toku przygotowań do szczytu Sojuszu w Warszawie*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40.
- Soloch P., Pietrzak P., *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40.
- Ukielski P., *Inicjatywa Trójmorza w polskiej polityce zagranicznej*, „Studia Europejskie – Studies in European Affairs” 2018, nr 2.
- Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny*, red. J. Pawłowski, A. Ciupiński, Warszawa 2001.

Żurawski vel Grajewski P., *Trimarium: A View from the North*, [w:] P. Żurawski vel Grajewski, A. Baeva Motusic, *Adriatic-Baltic-Black Sea: Visions of Cooperation*, Warsaw 2017.

Źródła internetowe

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Spotkanie B9 w Warszawie*, 11.06.2018, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8221,Spotkanie-B9-w-Warszawie.html>.

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *SzefBBN o „bukaresztańskiej dziewiątce”: wspólne interesy w regionie, wzmocnienie NATO*, 08.06.2018, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8219,Szef-BBN-o-quot-bukaresztanskiej-dziewiatcequot-wspolne-interesy-w-regionie-wzmoc.html>.

Bodalska B., *Dziewiątka Bukaresztańska razem wobec wyzwań*, EURACTIV.pl, 11.06.2018, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna-ue/news/dziewiatka-bukaresztanska-razem-wobec-wyzwan/>.

Bodalska B., *Ławrow: obecność wojsk USA w Polsce naruszeniem umowy Rosja-NATO*, EURACTIV.pl, 19.10.2018, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna-ue/news/lawrow-obecnosc-wojsk-usa-w-polsce-naruszeniem-umowy-rosja-nato/>.

Bodalska B., *Ministrowie obrony Bukaresztańskiej Dziewiątki znów w Warszawie*, EURACTIV.pl, 05.04.2019, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-regionalna/news/ministrowie-obrony-bukaresztanskiej-dziewiatki-znow-w-warszawie/>.

Chatham A., *Leaders gather for Bucharest Nine Summit*, The First News, 01.03.2019, <https://www.thefirstnews.com/article/leaders-gather-for-bucharest-nine-summit-4931>.

Deklaracja Bukareszteńskiej Dziewiątki: szczyt NATO powinien wzmocnić jedność Sojuszu, TVP Parlament, 08.06.2018, <https://www.tvp->

- parlament.pl/aktualnosci/deklaracja-bukaresztenskiej-dziewiatki-szczyt-nato-powinien-wzmocnic-jednosc-sojuszu/37562390.
- Does Bucharest Nine matter?*, Matisak's Blog (a Stamp on the World), 28.02.2019, <https://matisak.wordpress.com/2019/02/28/does-bucharest-nine-matter/>.
- Dwa dobre lata w polskiej polityce zagranicznej*, „Biuletyn Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Toruniu” 2017, nr 12, <http://www.rod-m-torun.pl/biuletyn/015.pdf>.
- Eksperci: Bukaresztańska dziewiątka to cenna inicjatywa dyplomatyczna*, Puls Biznesu, 05.10.2018, <https://www.pb.pl/eksperci-bukaresztanska-dziewiatka-to-cenna-inicjatywa-dyplomatyeczna-941923>.
- Estonian president: Work to strengthen NATO's eastern flank must continue*, The Baltic Times, 03.03.2019, <https://www.president.ee/en/meedia/interviews/15052-estonian-president-work-to-strengthen-nato-s-eastern-flank-must-continue-the-baltic-times/index.html>.
- Karczewski: społeczność międzynarodowa musiała odpowiedzieć na użycie broni chemicznej*, TVP Parlament, 18.04.2018, <https://www.tvpparlament.pl/aktualnosci/karczewski-spolecznosc-miedzynarodowa-musiala-odpowiedziec-na-uzycie-broni-chemicznej/36845277>.
- Konferencja B9: Pięciopunktowe przesłanie na szczyt NATO [RELACJA]*, Defence24, 08.06.2018, <https://www.defence24.pl/konferencja-b9-pieciopunktowe-przeslanie-na-szczyt-nato-relacja>.
- Matei B., Euro-Atlantic Security and the Bucharest 9 Group*, Radio România Internațional, 01.03.2019, https://www.rri.ro/en_gb/euro-atlantic_security_and_the_bucharest_9_group-2594814.
- Minister obrony po spotkaniu B9: Współpraca to źródło naszego wspólnego sukcesu*, TVP Info, 05.04.2019, <https://www.tvp.info/42075280/>

- minister-obrony-po-spotkaniu-b9-wspolpraca-to-zrodlo-nasze-go-wspolnego-sukcesu.
- Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wschodnia flanka NATO to pierwsza linia Sojuszu*, 04.04.2019, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/minister-obrony-narodowej-gospodarzem-spotkania-bukaresztanskiej-dziewiatki>.
- Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wzmacnianie współpracy w ramach B9*, 10.10.2018, <https://archiwum2019.mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/wzmacnianie-wspolpracy-w-ramach-b-9-z2018-10-10/>.
- Ministerstwo Obrony Narodowej, *Wzmocniona Wysunięta Obecność*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wzmocniona-wysunieta-obecnosc>.
- Morskie i lotnicze wsparcie dla wschodniej flanki? Duda: Taka forma wzmocnienia potrzebna*, Defence24, 08.06.2018, <https://www.defence24.pl/wysunieta-obecnosc-nato-z-komponentem-morskim-i-powietrznym-duda-taka-forma-wzmocnienia-potrzebna>.
- NATO's Eastern Flank Seeks Increased Alliance Presence In Region*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 08.06.2018, <https://www.rferl.org/a/nato-s-eastern-flank-seeks-increased-alliance-presence-in-region/29280842.html>.
- Oberc K., *Niemcy zaniepokojone obecnością rosyjskich Iskanderów w Kaliningradzie*, EURACTIV.pl, 09.03.2017, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/news/niemcy-zaniepokojone-obecnoscia-rosyjskich-iskanderow-w-kaliningradzie/>.
- Premier: Musimy mieć większe ambicje niż dryf z głównym nurtem polityki europejskiej*, GazetaPrawna.pl, 09.11.2017, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1083918,premier-szydlo-na-forum-polityki-zagranicznej.html>.
- President Iohannis meets defence ministers of "Bucharest 9 Initiative" (B9)*, ACTmedia, 14.03.2018, <https://actmedia.eu/daily/president->

iohannis-meets-defence-ministers-of-bucharest-9-initiative-b9/74455.

President of Romania, *President of Romania, Mr. Klaus Iohannis, to participate in the Bucharest 9 Summit*, 26.02.2019, <https://www.presidency.ro/en/media/president-of-romania-mr-klaus-iohannis-to-participate-in-the-bucharest-9-summit>.

Prezydent RP, *President to participate in Bucharest Nine summit in Slovakia*, 27.02.2019, <https://www.prezydent.pl/en/news/art,984,president-to-participate-in-bucharest-nine-summit-in-slovakia.html>.

Prezydent Duda: *Polska może być hubem bezpieczeństwa w regionie*, GazetaPrawna.pl, 28.02.2019, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1400583,prezydent-duda-polska-moze-byc-hubem-bezpieczenstwa-w-regionie.html>.

Prezydent RP, *Prezydent w Bukareszcie: Pokazaliśmy jedność i decyzyjność*, 04.11.2015, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,26,spotkanie-szefow-panstw-wschodniej-flanki-nato.html>.

Prezydent RP, *Rumunia jest dla Polski strategicznym partnerem w regionie*, 03.11.2015, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,25,oficjalna-wizyta-prezydenta-andrzeja-dudy-w-rumunii.html>.

Prezydent RP, *Spotkanie B9 w Warszawie [PL/ENG]*, 08.06.2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1030,spotkanie-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-warszawie.html>.

Prezydent RP, *Szczyt Bukaresztańskiej Dziewiątki w Koszycach [PL/ENG]*, 28.02.2019, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,318,szczyt-bukaresztanskiej-dziewiatki-w-koszycach.html>.

Prezydent RP, *SzefBBN: Jedność Dziewiątki Bukaresztańskiej wzmacnia NATO*, 05.04.2019, <https://www.prezydent.pl/kancelaria/aktyw->

nosc-ministrow/art,1651,szef-bbn-jednosc-dziewiatki-bukaresztanskiej-wzmacnia-nato.html.

Prof. Żurawski vel Grajewski: Trójmorze – kontekst europejski i atlantycki, Jagiellonia.org, 11.09.2017, <https://jagiellonia.org/lektura-na-nowy-tydzien-trojmorze-kontekst-europejski-atlantycki/>.

Rebegea C., *The Road To Brussels, Via Bucharest*, CEPA, 24.05.2018, <https://www.cepa.org/brussels-via-bucharest>.

Rotaru V., Umland A., *How Romania and Poland Can Strengthen NATO and the EU: Two New Cooperation Initiatives Could Improve Regional Security*, Foreign Affairs, 10.11.2017, <https://www.foreignaffairs.com/articles/central-europe/2017-11-10/how-romania-and-poland-can-strengthen-nato-and-eu>.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej, *Marszałek Senatu współgospodarzem pierwszego Szczytu Parlamentarnego w Formacie Bukareszteńskim (B9)*, 18.04.2018, <https://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/konferencja,2,10583,marszalek-senatu-wspolgospodarzem-pierwszego-szczytu-parlamentarnego-w-formacie-bukaresztenskim-b9.html>.

Trump, Duda Ink Deal To Send More U.S. Troops To Poland, Radio Free Europe/Radio Liberty, 23.09.2019, <https://www.rferl.org/a/trump-duda-ink-deal-to-send-more-u-s-troops-to-poland/30179939.html>.

2020
4

IES
POLICY
PAPERS

ISBN 978-83-66413-20-7

9 788366 413207

www.ies.lublin.pl